

LAAVENNA ARO TŠEERIBI 2

-neebosko liin 1/2018

Aktuaalo Laavenna aro tšeeribi 2 –hankiba

Tšihko drabiborkiiri,

dauva hin Laavenna aro tšeeribi 2-hankibosko naaluno neevibosko liin. Aro dai liin ame rakkavaha

- themmesko fanibosta so sas stellime aro juulako tšoonesko byrjiba aro Rovaniemesko fooros
- vooresko programosta divisensa
- petskengo professiako hyögskoolako ta Sastibosko ta tšihko aañhibosko instituutosko aktuaale džeenjibi

Aro liinesko ħluutiba tu lañheha dola komujengo tšetano džaanibi, koone tšeerena butti aro dai hankiba. Följime neevibosko liin oppenbaarila aro miritšako – maasosko tšoon 2019.

Rovaniemi byrjudas thaanengo fanibongo stellibi

Laavenna aro tšeeribi 2-hankibosko mañkurno faatiba hin te fendjaven tšetano buttiako verki mañkar kaalen ta themmesko ħougaajen. Dooleske ħaal faniba stellila triin thaanengo faniba, so aanena it kaalen ta themmesko ta phuujaako naalune komuja te rakkaven tšetanes kaalengo hyövibonna. Themme ta phuuje hin aro veerime dielos dooleske, te aro nevo Finitiko 18 themmesta tšalime themmesko laaga kaalengo saakengo omsorgiba hin iek 28:sta buttiatta so džala aro themmengo butti. Sakka themmesko faatiba hin te tšeeren vollako phuujaako romano politikako programos (Rompo2) botnosta froojime themmesko romani politikako tšeeribosko programos (MAARO-programos). Aro thaanengo fanibi kammaha te byrjuven dauva prosessos.

Laavenna aro tšeeribi 2-hankiba?

Laavenna aro tšeeribi 2 hin sosiaalos- ta sastibosko ministeriosko koordime EU-louvime hankiba. Douva langñtila Laavenna aro tšeeribi 1 –hankibosko byrjime verkostokaano buttiako fendjiba. Hankibosko faatiba hin te fendjaven nevo romano politikako (ROMPO2) programosko ta kaalengo saakengo pinsiba thaanensa ta lokaalensa; kaalengo ternengo dielos liibenesko ta angouvibosko vojibongo fendjiba ta sigide hankibosko tiija byrjime it-veeribosko buttiako langñtiba. Hankiba tšeeraha tšetanes thaanengo kaalengo saakengo komitiensa ta lokaale kaalo aktivistensa.

Laavenna aro tšeeriba 2 –hankiba stelladas vaaguno themmesko faniba aro Rovaniemesko fooros 1. juulako tšoon 2018. Faniba sas stellide aro Rovaniemesko pooskako khangarjako diijime stedi aro Kaira-templos. Stellibosko gruppos ħunjudas panna Botnosko-Finitiko thaanengo kaalengo saakengo komiteos ta Lapisko them.

Faniba anjas it tšetanes praal 40 komuja Rovaniemesko foorosta, Kemileenesko foorosta ta Kurribosko gaavesta. Aro faniba aañtas niina lokaale aktivikaane kaale ta kurkesko ħouto diives panna aulo buut foorosko, phuujaako ta themmesko ta khangarjako naalune komuja.

LAAVENNA ARO TŠEERIBI 2

-neebosko liin 1/2018

Sar aro sigide hankibosko tiijako stellime fanibi, niina aro Rovaniemesko fooros rummude Monkey Business – treenibosko frestibosko dialogiako metodos. Dielibosko diibenengiire dielade aro buttiako smitti kai rakkade Lappiako themmesko kaalengo sakko diivesko veerime saakenna aro romano politikako programos, ta džintibonna aro phirro tšentštibonna saave doola hin ta panna dielade nm. froojime tšetano buttiako verkenna ta kaalengo buttiako muut muodenna. Panna ħantide apre nevo tenkibi berešesko niijalesko kamposta.

Aro grupposko rakkibi ħantide apre froo Lappiako phuujuengo maĥkurne itĥlaaga ta froojime saaki. Dielos liibenengiire aane aktivikaanes naal fendjibosko alsibi, katta haagimes mukjas nevo teknibi aavime tiijata. Boĥlide tšetiba fanibosta vaha te oppenbaaraven apo romani.fi/sanoistatekoihin nettisko paĥen.

Aro vooresko 2019 fanibi parime theemi

Följime dui themmesko fanibi stellavaha aro Poriako fooros 29. ĥielesko tšoon ta aro Tamperesko fooros 12. miritšako tšoon 2019. Panna aro dala stedengo stellibi vena lokaale kaalengo buttiako gruppi ta/elle kaalengo organisati.

Kaalengo thaanengo fanibosko ta lokaalo kaalengo buttiako til hankibosko dui vaure maĥkurno theema ĥunjuvena aro kaalengo ternengo džoraliboske ta aro it-veeribosko butti. Sistones phenlo, spesiaales dola komujenge koon tšeerena butti maĥkar kaalengo džuujuen stellavaha faniba 4. miritšako tšoon 2019 aro Dživitiko fooros. Theema hin džuujuengo ta huupengo tšiško aaĥiiba ta džuujuengo dielosko liibenengiiriba aro tšetano thaanengo angouviba. Fanibosko faatiba hin te fendjaven organisaatengo ta vaure aktivikaane tšeeribongiirengo maĥkurno tšetano buttia ta panna tšiško maneerengo ta informatengo dieliba.

Laavenna aro tšeeriba 2 stellila vooresko tiija panna neer 15-29-oldrengo ternenge tšuuuime triin fanibongo stellibi. Doori ĥunnena ternengo rakkibi lengo iego sakko diivesko dživibosta ta so joon ĥyövubonna ta tšalavaha ternengo vojibi te angouvaven aro trystalo tšetano thaan. Vaaguno faniba stellavaha aro Tšarjako leen 5. maasesko tšoon, ta doolesko paalal džaha aro ĥlievako bekkos ta aro Iisalmiako fooros. Aro ternengo stellime fanibi hin ternengo dielo liibenesko fendjiba tšetano buttiako organisaatios Ternengo Akatemia. Dieli fanibosta vaha te bitšaven panna aro verkos.

Aktuaale oppenbaaribi

Petskengo professiako ĥyögskoola oppenbaaradas aro maasosko tšoonesko ĥluutiba bereĥ 2017 petskengo džaaniboske aavime ĥooli kriminaalo oppenbaaribongo tšalime džeenjibi. Aro ĥoolibosko kriminaalen ĥunjuvena panna aro etnisja elle folkengo paalune kriminaale, koonengo objektiivena hin Finitiko folki ta etnikaane minoritetji sar kaale ta saame komuja. Aro Finitiko romano politikako programos hin iek tšeeribosko rikkiba ranle bereĥiš kaalenge tšundo ĥooli kriminaale tšerdo kriminaalo oppenbaaribosko numri ta tšeeribongo maneerengo följiba.

LAAVENNA ARO TŠEERIBI 2

-neebosko liin 1/2018

Doolesko ħaal bereñ 2017 ħooli kriminaalo džeenjiba hin kamjas te tšeeris neerides sar buut hin aahtas ajasave ħooli kriminaale ta fanibi so hin tšerde kaalenge dooleske ka joon hin kaale.

Bereñ 2017 saare kriminaale phukibonna ta ħeeruno kriminaalenna so ħunjidiile aro etnikaane elle folkengo komujenge tšeerime sas 10 % (81 komuja) tšerdo kaalenge. Koni butvares douva fanudas aro phirro stedi sar phirro institutji, restaurange, gaata elle maraknengo stedos. Praal triin dielos (39 %) grunnime ħeeruno laagako phagirbosta fanudas aro saakakiiresko bandra elle it tšentšibonsa. Iek fot vaurena daala sas ring tšuuviibosko laagako phagirbi. Oppenbaaribosko aaññime adressos hin <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-815-350-7>

Aro Juulako tšoonesko byrjiba Sastibosko ta tšiñko aaññibosko instituutos (THL) oppenbaaradas kaalengo tšiñko aaññibosko roodiba Roosako botnime resultatji bereñhenna 2017-2018. Aro reportaas dikkaha Finitiko kaalengo tšiñko aaññiba, dielos liiben, sastiba, ring tšuuviibosko pinsibi, tšeeribi- ta buttiako hajiba, dživibosko maneri ta tšenstibongo hyöviba ta rikkiba. Resultatji sikavena, te ring tšuuviibi, teeluno skoolibosko ħleetiba, svaago buttiako liiben ta ekumeniko stedos hin saarune mañkar kaalen. Rootiba ħantela apre haagibi, sar buut folkengo dukkengo ta doolengo faarlibongo saariba ta fysikaano tšeeribosko vojibosko drouvibi. Džoraliba mañkar kaalen hin saaruno sosiaaluno dielos liiben, tšetiba ta mañkurno ħahtibosko diiben. Aro raportos laññeha douva apo adresos <http://urn.fi/URN:978-952-343-246-8>

Tildžaanibi hankibosta

Henna Huttu, rakkibosko tšenstakiiri
[henna.huttu\(a\)stm.fi](mailto:henna.huttu(a)stm.fi)
Puñ manna: Laavenna aro tšeeribi –hankiba,
romano politikako, romani saakengo rakkibosko
komiteos ta Rompo 2

Katja Vauhkonen, projektosko kordinatori
[katja.vauhkonen\(a\)stm.fi](mailto:katja.vauhkonen(a)stm.fi)
Puñ manna: Laavenna aro tšeeribi 2-hankiba, verkosko pañi
(romani.fi/) sanoista-tekoihin) ta hankibosko fanibi

Johanna Järvinen, dielosko ranniboskiiri
[johanna.jarvinen\(a\)stm.fi](mailto:johanna.jarvinen(a)stm.fi) / [ronk\(a\)stm.fi](mailto:ronk(a)stm.fi)
Puñ manna: romani saakengo rakkibosko komiteos,
ekonomis- ta džaabenosko falliba